

Čuvajmo
Jugoslavijo!

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 13. aprila 1935.

Štev. 14 — Leto IV.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Naša najvažnejša naloga

Med prve in najvažnejše naloge današnje časa spada zbiranje in grupiranje plemensko-nacionalnih vrst za skupen pohod do jasno opredeljenega cilja, do popolnega državnega in nacionalnega uedinjenja Jugoslovenstva. Od dneva našega uedinjenja je minulo že desetletje in pol. S povdaranjem važnosti te naloge v sedanjem času nočemo negirati stremljenja v tem pravcu, ki so se vršila od postanka naše države do danes in ki so celo zavzemala prvo mesto v našem skupnem državnem in nacionalnem delu, in sicer od najvišjih in za to najkompetentnejših mest do najnižjih in najrevnejših, zato pa iskrenih in postenih rodoljubov, kmetov, delavcev, obrtnikov iz najzakotnejših krajev naše prostrane države. Naš namen je poudariti, da se to delo, ki ne pozna premora, mora ravno v današnjem času še bolj poglobiti in pospešiti, to delo ne sme zastati in mora dati svoje obetleže našemu stremljenju za cele decenije naprej. K temu nas silijo do sedaj doseženi rezultati in izkušnje, ki smo jih pridobili v tem desetletju in pol skupnega državnega in nacionalnega življenja.

Te izkušnje nas učijo

In nam dokazujejo, da je delo v pravcu zbiranja in formiranja nacionalnih vrst bilo do sedaj nedovoljno, nepopolno in neurejeno ter da doseženi rezultati ne odgovarjajo ne času, ki se ga je za to uporabilo, ne močim, ki so na tem delale. Vsled tega se nam vsiljuje na sam po sebi vprašanje, iz katerih vrst in v samski meri so bile formirane one moči, ki so se lotile tega dela ter s katerimi močmi in sredstvi se je to delo kot najnujnejše in najpotrebnejše v naši skupni nacionalni državni zajednici vršilo. Nadalje do katere mere in v katerih mejah je to delo opravljeno, na katere težave se je pri tem naletelo in na kateri način se jih je moralo in se še morajo odstranjevati? Mogoče, odnosno sigurno bi se moglo in moralo postaviti še cel niz drugih važnih vprašanj, za danes bomo poskusili nekoliko odgovoriti na zgoraj postavljena vprašanja.

Vse naše nacionalne organizacije, vsa naša privatna iniciativa, Narodna Odrbana, Škol, Jadranska Straža, Udruženje rezervnih oficirjev, četnikov, udruženje učiteljev in neskončno število drugih, po prostoru in obsegu svojih nalog manjših nacionalnih organizacij po vseh krajih naše države — so že od početka sprejele v svoj program, delovati na kolikor mogoče večji poglobitvi medsebojnih odnosov vseh naših plemen, na iskrenem medsebojnem plemenskem, verskem, krajevnem, kulturnem in socialnem spoznavanju. Vse ta prostovoljno in spontano prevzeti trud je imel postati hrana čistega nacionalnega jugoslovenskega duha in orožje za borbo proti notranjim in zunanjim sovražnikom naše nacionalne ideje.

Razen naporov omenjenih organizacij, to je naporov in dela privatne iniciative, so delovale na tej podlagi tudi vse naše službene institucije, učni zavodi, šole itd., ki bi celo morale zavzeti pri tem delu odločilno in vodilno vlogo v smislu akta uedinjenja od 1. decembra 1918.

Na poslednjem mestu —

in to namenoma — imenujemo tukaj našo vojsko, naše vojne kasarne in naše vojne šole kot vzgajališča narodnih mas, narodne omladine, ki je v posesti svoje impulzivne mladosti in energije morala zediniti vse misli in želje, hotenja in stremljenja vseh Jugoslovenov, vpoznavajoč svojo zemljo in narod, svoje pravice in dolžnosti napram kralju in državi. Vidljiv in popoln uspeh je dosežen ravno v naši vojski, v naših kasarnah in vojnih šolah, kjer je naša mladina pomešana iz vseh krajev naše države, sedela ramo ob ramo, na istih klopih in poslušala predavanja ter spoznavala narod in državo brez povzdigovanja enih in poniževanja drugih, brez pretiravanja in brez sebičnosti, iskreno in pošteno. Tamkaj, v četi, eskadronu ali bateriji, kjer so vsi enaki pri jelu in delu, kjer skupno molijo Boga, kjer skupno delijo radost in žalost, tamkaj je prava šola našega narodnega uedinjenja, tamkaj se zbirajo vrste za pohod k cilju popolne osamosvojitve in pravega uedinjenja našega jugoslovenskega naroda. Po končani svoji vojaški službi so odhajali mladi naši borci k svojim domovom, ponosni na novo znanje in na pridobljene resnice o narodu in državi, širili so to svoje znanje in prepričanje o potrebi in koristi našega skupnega življenja med še nepoučene in mogoče zavedene na korist svojo, naroda, kralja in države.

To, kar smo rekli z globokim prepričanjem o naši vojski in njenem vplivu na vzgojo narodnih mas v pravcu amalgamiranja naših heterogenih delov v eno skupno na-

V čudnih časih živimo. Niti mesec dni nas ne loči več od 5. maja 1935, ko bodo mase naroda pritiskale na volišča in komaj čakale, da bodo dale javnega izraza svojemu notranjemu prepričanju, pa o volitvah sploh ni govora. Preglejte politične liste, ki so došle ob vsaki taki priliki že mesece in mesece pred volitvami polnili svoje kolone z navdušenimi slavospevi na eno in napadi na drugo listo, priporočali in odklanjali kandidate, poročali o uspehih in neuspehih volilnih zborih, danes pa o vsem tem molče. Tu in tam suhoparna poročila o kandidaturah, ki se pojavljajo v tem ali onem srežu na tej ali drugi listi, poročila o ožjih sestankih raznih uglednih mož, ki se še vedno posvetujejo, kdo naj bo kandidat, sicer pa ničesar. Od kod to? Sedaj, ko živimo hvala Bogu zopet v dobi svobode in demokracije, si tega pojava skoraj ni mogoče razlagati drugače kot z nerazumljivo apatijo, ki se je polastila našega naroda, vsaj pa onih krogov, ki so se doslej vedno eksponirali v času volitev in preskrbeli ono živahnost, ki je in mora biti uvod k vsakim volitvam. Ali imajo res prav oni, ki trdijo, da si narod ne želi demokracije, ker je nad njo obupal in se je vživel v prepričanje, da mu je prinesla demokracija že toliko škode in toliko razočaranj, da jo prav rad pogreša?

Ne bomo razglabljali tega vprašanja, katero bodo razčistili na najboljši način dogodki in bližnji bodočnosti. Če pa že govorimo o apatiji, potem moremo z žalostjo konstatirati, da zasledimo to skrajno neveselno apatijo še pri drugih, za vse nas mnogo pomembnejših in usodnejših pojavih in dogodkih.

Zunanje-politični dogodki se razvijajo na dokaj nepričakovan način in prav vsi imamo čut, da bo vsled teh dogodkov prizadeta tudi naša država. Kot se ni mogla izogniti svetovni krizi, tako se ne bo mogla ubraniti posledicam mednarodnih zapletitve, ki sličejo po izjavah zelo dobro poučenih politikov svetovnega formata onim zapletitvam, ki smo jih doživeli neposredno pred izbruhom svetovne vojne. Dobrih 20 let je minilo od straholnega julija 1914, veliki večini so še v živem spominu ti dogodki, ki se vendar nihče ne razburja, ko je krenila Nemčija zopet na Viljemovo pot, ko ponavljala Anglija svojo igro iz takratnih časov in se pojavila med vele-silami zopet le Rusija v vlogi iskrenega pobornika za svetovni mir. Mutatis mutandis je položaj v resnici isti kot je bil takrat, pa je tudi razpoloženje narodov skoraj točno isto, kot je bilo takrat. Skrajna borbenost in pripravljenost pri vseh onih, ki jih moramo šteti med sovražnike, pri nas samih pa popolna brezbrzičnost in nepoučenost. Edina tolažba je naša vojska, ki je brez dvoma močna in disciplinirana, pa ji bomo morali šele ustvariti ono oporo med narodom, brez katere nobena vojska ne more doseči trajnih in probnih uspehov.

Tudi vprašanje obravnavanja naše mladine je tipičen dokaz popolne brezbrzičnosti za najresnejše probleme našega narodnega življenja. Koliko smo že apelirali na mero-dajne kroge, jih opozarjali na nevzdržno sta-

rodno telo, ne moremo na žalost trditi za druge, ki bi, odnosno ki so mogoče še v večji meri poklicani in določeni za delo v tej smeri. Na našem prosvetnem polju, od katerega se je po pravici moralo pričakovati največ donosa, ni bil teren proučen, seme se ni odbralo in se ga ni zasejalo na pravo zemljo in ob pravem času. Na tem polju bi bila morala od prvega pričetka kraljevati jugoslovenska čista zavest, njej bi bile morale slediti besede in besedam dejanja, ki bi iz tega čistega izvirka delovale na narod, na mase. Ne samo da na tem polju ni bilo tekme, marveč niti prave volje, zlasti ne v oni meri, ki bi bila mogoča in tudi neobhodno potrebna. Delalo se je povsod, mogoče celo neutrudljivo na manjših mestih v pokrajinah, ponekod postržovalno, drugod sebično, delalo se je bolj na olujevanju kakor na spoznavanju. Akoravno je naša prosvetna politika od prvega dneva naše skupnosti stala neomajno na izdelanem in utrjenem stališču, ne moremo na žalost to trditi za ves prosvetni kader, katerega dober del ni delal v pravcu utrjenih želja, stremljenj in potreb prosvetnega nacionalnega problema.

Glavno besedo na vasi,

tamkaj, kjer so naše narodne mase, so vodili in vodijo učitelji in duhovniki. To je tudi popolnoma v redu in mi vsi vemo, da so besede spretnih in sposobnih učiteljev ter duhovnikov vodilne med narodom, ker so direktne, močne in prepričevalne ter prilagodene du-

nje med našo mladino in jih rotili, naj vendar zagrabijo zlo pri korenini ter ustvarijo iz mladine kader bodočih nosilcev jugoslovenske miselnosti. Stori se so bili sicer razni poskusi, toda vsi ti poskusi so ostali brez trajnega haska, ker so bili izvršeni brez vsakega sistema. Vzgoja mladine v nacionalnem smislu je problem, ki ga ne more rešiti državna uprava sama brez zasebne iniciative, pa mu ne bo mogla priti v okom niti zasebna iniciativa sama brez sodelovanja države in celokupnega njenega aparata. Potreben je torej načrt, ki ga ne bodo napravili samo predstavniki raznih nacionalnih organizacij, marveč vsi ti skupno in tudi to le pod pogojem, če bodo sodelovale pri tem na eni in drugi strani le osebe, ki poznajo mladino, vidijo v njej edino garancijo za bodočnost in razvoj države in naroda, pa ji posvečajo vsled tega nekaj več kot zgolj lepe besede.

Problem mladine je danes že toliko do-zorel, da si mučijo nad njim svoje možgane celo oni, ki so si svojčas vsled brezbrzičnosti naprednih politikov prisvojili to mladino in se vživali v prepričanje, da je mladina na njihovi strani. Bila je, toda ne dolgo, kajti kmalu je šla svoja pota in zmagovalni krik zapeljivcev je potihnil. Prepozno so se zavedli, da mladina ni harmonika, katero se lahko poljubno vleče sem in tja in iz katere se lahko izvajajo poljubne melodije. Ko so gospodje zapeljivci mislili, da bodo na tej harmoniki zaigrali najlepšo svojo strankarsko melodijo, so bili zaprepašeni, ko je dala harmonika iz sebe kljub virtuozni spretnosti njihovih gibčnih prstov zelo hreščeče in odbijajoče glasove rdeče internacionalne. Tako smo srečno dosegli, da je le manjši del naše mladine nacionalno zaveden in državljansko pozitiven. Ostali večji del tvori na eni strani mladina, ki je povsem brezbrzična in apatična, na drugi strani pa mladina, ki tvori danes glavni plen, pa tudi glavni kader komunističnih agitatorjev. Vsemu temu je treba napraviti konec, dolžnost nas vseh, ki se čutimo pozitivne in se zavedamo svojih dolžnosti napram narodu in državi pa je, da se združimo neglede na firme, katerim pripadamo in brez ozira na samoljubje oseb in organizacij v skupno akcijo, ki naj ima le ta namen, da iztrga našo doraščajočo mladino vplivu destruktivnih elementov in jo privede na pot stvarnega gledanja na probleme svojega lastnega naroda in svoje lastne države, zlasti pa na pot javnega in odkritega sodelovanja pri reševanju teh problemov. Mladina naj bo borbena in aktivistična, mladini je treba dati možnost, da pove svoje mišljenje glede vseh perečih vprašanj, pa naj se ji da tudi čut, da se to njeno mnenje po možnosti upošteva. Le tako se jo bo dalo iztrgati iz rok onih tajstvenih sil, ki jo zavajajo na stranpota in ustvarjajo iz nje z bogatimi sredstvi, ki so jim iz neznanjih virov vedno na razpolago, element nereda in razkrajanja.

Še mnogo primerov apatije bi lahko navedli kot dokaz, da nosimo prvenstveno mi sami krivdo za vse one pojave, ki toliko škodujejo našemu razvoju in našemu ugledu. Na

ševnosti naroda. Ta dva vzgojna faktorja naše vasi imata edina stalno priložnost, da delujeta na narod, na moze, žene in otroke, da jih z uspehom vodita in oblikujeta. Na žalost moramo ugotoviti, da mnogi slučajji, ki so se odigrali po naših vaseh, dokazujejo, da se posamezniki niso ravnali v izvrševanju svojih dolžnosti in vpliva tako, kakor bi pričakovali in kakor bi to zahteval interes našega naroda in države.

Dobra volja, razumevanje tega težkega dela in vztrajnost so bile in bodo najboljše in najjačje orožje. Zdi se nam, da je manjkalo našim činiteljem pri delu za zbiranje narodnih moči največkrat vztrajnosti, ki nam primanjkuje tudi na vseh drugih poljih našega udejstvovanja. Manjkalo nam je tudi enotnega sistema, po katerem bi razni činitelji delali, akoravno vsak na svojem specialnem polju.

Kljub vsem nedostatkam moramo biti — v odnosu napram drugim narodom in državam — zadovoljni z dosedaj doseženimi uspehi in se moramo zavedati, da smo šele na početku pravega dela. Dokler ne gleda ena naša pokrajina druge kot del svojega lastnega ognjišča, dokler se enako vsi naši deli ne upoznajo s svojimi dolžnostmi in pravicami do naroda in države, dokler se predpostavlja latinica cirilici ali narobe, pravoslavje katolicizmu ali katolicizem pravoslavlju, dokler vsi naši društveni govori, propovedi in vse naše delo ne pride na skupni jugoslovanski teren,

socijalnem, gospodarskem in kulturnem polju bi našli dovolj dokazov te apatije, kateri moramo napraviti slej ali prej konec. Vemo, da proces ozdravljenja ne bo lahak in kratek, treba bo mnogo trdega in dolgotrajnega dela. Vemo tudi, da tega dela ne bodo opravili niti posamezniki niti posamezne organizacije in grupacije, marveč da bo treba stvoriti predvsem fronto pozitivnih in konstruktivnih elementov našega naroda, ki bodo vsaj za nekaj časa pokopali bojno sekuro partizanstva in osebnih strasti ter se posvetili samo temu delu. Mi starejši homo drug za drugim odmerli, mladina bo ona, ki bo ustvarjala bodočo obliko našega naroda in naše države. Ne domišljamo si torej, da bomo to delo opravili mi, pa naj si bo to kot politiki ali pa kot delavci v nacionalnih organizacijah. Mi smo le sodelavci pri izgrajevanju bodočnosti, ki moramo doprinesli svoje prispevke h končni stavbi našega naroda in bomo zadostili svoji dolžnosti le pod pogojem, če bodo ti prispevki pozitivni in konstruktivni. Zato proč z apatijo, ki nam ubija vsako voljo do dela in nas kvalificira kot ljudi, ki nismo vredni svobode, ker je ne znamo ceniti in uveljavljati.

I. C.

Za državo

V »Pohodu« sem bral pred par dnevi besede: »Država je samo za one, ki so zanj.« Res. Ravnotako je pa res, da so samo oni za njo, ki so država.

Za to ravno gre: v Avstriji smo govorili: kdo pa je prav za prav Avstrija? Dinastija, okoli nje par veleplemičev, okoli teh nekaj industrijskih in bančnih magnatov, pomešanih s kardinali. Drugače tudi biti ni moglo; Avstrija je bila narodnostno mešana država. V njej ni bilo povezanosti med državljani kakor jo daje narodna skupnost. Ker končno, kaj je država? Pojem, abstrakcija odnošajev o nad- in podrejenosti, ki omogočajo mirno sožitje. Narod je pa realnost, narod je tvorba krvi, fizioloških skupnosti, mistično edinstvo, ki se kaže v skupni miselnosti in skupni besedi.

Danes ko živimo v lastni narodni državi, je drugače: Danes se pojmi države in naroda krijejo. Za medlim, abstraktnim pojmom države stoji živ pojem naroda. Država je kot pojem tvorba razuma, ki temelji na »morah«; narod je stvar sreč: povezanost in obvezanost, ki izvira iz skupne narodnosti, ni stvar »moranja«, ampak »hotenja«, izvirajočega iz tesne sorodnosti in v tej utemeljene solidarnosti. Narod, zavedajoč se, da je eno, svest si, da so vsi za enega in da je eden za vse, to moramo biti. Vsi, od enega kraja države do drugega brez razlike. Potem in samo potem se bo pojem države pretopil v pojem naroda, potem bo država slonela na živi podlagi čustvene skupnosti. Na ta način postanemo vsi, vsak za sebe država in potem postane »antidržavni« državljan — absurdum.

Dr. A. D.

dokler ne bomo favorizirali domačina pred tujeem, dokler ne prenehamo vse tuje visoko ceniti in svoje omalovaževati, toliko časa se ne bomo rešili težav, ki nas ovirajo pri pohodu do skupnega jugoslovenskega nacionalnega ideala.

Prirodni zakon je združil idealizem

z realizmom vsled zahtev človeka v njegovih življenjskih borbi. To se spremeniti ne more. Stalni uspehi se morejo doseči samo pod pogojem, da se odredi jasna smer in točne meje med idealizmom in realizmom. Ko govorimo o spoznavanju, zbliževanju in uedinjenju naših plemensko-jugoslovenskih duš, smemo govoriti o realizmu samo kot skupnem jugoslovenskem realizmu, da kot celota delamo s sedmi in prijatelji, da močni ustvarjamo dobri ne ter da branimo in odbijamo vse zunanji in znotraj, kar bi škodovalo naši narodni celini in našim jugoslovenskim pridobitvam.

V kolikor se je pri nas do sedaj pojavljala posamič pokrajinski in plemenski realizem, je škodoval sam sebi in našim skupnim narodnim pridobitvam, oviral nas je na poti naših dolžnosti in v borbi za koristi države in naroda. Poglejmo pravočasno resnici v oči, zasedimo mesta, ki nam pripadajo v jugoslovenski narodni in državni zajednici ter vsi kot eden delajmo na izpolnjevanju svojih narodnih in državnih dolžnosti. Samo tedaj bodo padle pred nami vse ovire kakor pred hudournikom na korist miru, sloge, skupnega dela za narod in državo.

Spominu blagopokojnega Kralja

Da počaste spomin blagopokojnega Kralja Aleksandra I., so ženske nacionalne organizacije (ki niso včlanjene v banovinski zvezi), s »Kolum Jugoslovenskih Sester« na čelu, priredile razstavo slik in fotografij, ki prikazujejo pokojnega Kralja samega ali pa dogodke, ki se nanašajo na njegovo življenje. Razstavo je otvoril odbor v soboto 6. t. m. Otvoritve, ki je bila združena z malim, intimnim koncertom, so se udeležili predstavniki vseh važnejših javnih korporacij, predvsem pa zastopniki vojske in oblasti z banom g. dr. Dinkom Pucem na čelu. Nj. Vel. kraljico Marijo je zastopala gospa dvorna dama, dr. Tavčarjeva.

Razstava sama je razdeljena na dva dela. V glavni dvorani Jakopičevega paviljona so oljnat portret blagopokojnega Kralja, dočim so v stranskih sobah razvrščene množične fotografije. Razstava sama je zelo okusno aranžirana, prirediteljice so doživele velik moralni uspeh, a tudi gmoten uspeh ne bo izostal, kar prica veliko število posetnikov, ki se dan za dnem kopičijo v Jakopičevem paviljonu. Brez dvoma bodo tudi vse šole posetile to odlično in lepo razstavo.

Oblastni odbor Narodne Odbrane je priredil 8. t. m. skupno z radijsko oddajno postajo spominski žalni koncert, ki je uspel zares dobro. Ne bomo ponavljali ocen, ki so jih priobčili vsi naši dnevniki, hočemo poudariti samo to, da je bila na koncertu zbrana samo najboljša publika, predstavniki vseh oblasti in korporacij, pa izredno veliko število mladine. Koncert je bil odprt s sviranjem državne himne, nakar je imel predsednik Oblastnega odbora, brat dr. Josip Cepuder naslednji spominski govor:

Velečastita gospoda!

Pred par urami je minulo 6 mesecev, ko je pod strehi tujega, s tujim denarjem plačanega morileca padel On, naš Veliki Vitez in Uedinitelj. Simbol svobodne kraljevine Jugoslavije, ideal vseh Jugoslovenov, veliki državnik in neumorni delavec, ki je živel samo za nas, svoj narod in svojo državo.

Strahotno hitro drve dnevi in meseci mimo nas, odmakajo nam v prošlost to, kar je bilo ravno kar še sedanjost in pogrezo v pozabljenje ono, kar nas je ravnokar še veselilo ali žalostilo, zadovoljevalo ali razburjalo. Čas celi rane! Ali je pa zacepil, oziroma vsaj začel celiti tudi strahotno rano, ki je bila prizadeta našemu narodu 9. oktobra 1934 v Marseju? Ne, ni je zacepil in ne bo je zacepil še tako kmalu. Glejte narod, kako roma dan za dnem iz vseh krajev države tja na Oplenac, kjer se mrtve sprejema svoj narod, ga vodi in vzgaja On, ki je bil temu narodu prvi sin in brat, najboljši oče in učitelj, pa tudi najvišji zaščitnik in voditelj! Prvi Jugosloven se je vrnil v svojo rodno Šumadijo. Sredi tega divnega jugoslovenskega Piemonta stoji v carje, da se mrtve sviri in bodri svojo jugoslovensko dečo, ki prihaja tja ne le molit za pokoj Velikega Borca in srečo Jugoslavije, marveč tudi črpati novih sil in novih pobud za nadaljevanje onega zlasti danes tako težkega dela, ki vodi k ustvaritvi res jugoslovenske Jugoslavije!

Ni samo pieteta, ki vodi naš narod na Oplenac, kajti pieteta sama ne bi mogla ustvarjati onih trum, ki se zgrinjajo dan za dnem v srečo jugoslovenske Šumadije in se bodo zgrinjale še dolgo. Par dni po 9. oktobru 1934 mi je preprosto Jugosloven raztolmačil svoje razpoloženje z besedami: »Saj diham kot prej, toda zrak ni več isti, nekaj mi manjka in zato mi je v prsih tako prazno!«

Ni več isti zrak! Tako preprost izraz za tako globoko in resnično občutje one strahotne žalostne izgube, ki smo jo utrpeli pred 6 meseci! Drugorojenec svojega Velikega Očeta, kralja Petra Osvoboditelja, je hotel živeti mirno v zatišju umetnosti in znanosti, ko ga je val svetovnih dogodkov dvignil na mesto prestolonaslednika male, toda svobodne in po osvoboditvi zaslužjenih bratov hrepence Srbije! Preko noči je postal mladi Aleksander desna roka svojega Velikega Očeta, ljubljeneč svojega naroda in zvest pobornik njegovih ciljev in stremeljav. Navidez skrajno rezerviran, je živo zasledoval žitje in bitje svojega naroda, si osvojil vse njegove brige in težnje ter posvetil vse tripe svojega zlatega srca in vse misli svojega velikega uma uresničenju teh teženj.

Na čelu srbske vojske je strl otomansko nadvlado in osvobodil Dušanovo Srbijo! Ni mu bilo dano, da bi v miru užival slavo zmagovitega voditelja svoje nacionalne vojske! Prihrumel je avstrijsko-nemški val in prisilil srbske heroje k umiku iz rodne grude. Legendarni umik preko Albanije je razumljiv le, če se ve, da sta imela srbski narod in srbska vojska tudi v teh strahotnih dneh na čelu dva svoja najboljša moža, kralja Petra I. Osvoboditelja in Njegovega sina, prestolonaslednika-regenta Aleksandra!

Pot na Krf, Solunska fronta, proboj te fronte in sledeči 1. december 1918 — vse to je del Onega Aleksandra, ki ga ni več med nami. Ko pa je zasijalo solnce svobode, ko se je izmučeni srbski vojak in jugoslovenski dobrovoljec posvetil mirnemu delu na svoji grudi, se je začelo za Aleksandra drugo, nič manj težko in odgovorno delo — delo uedinjanja naroda, v katerem so se začeli pojavljati sredobežni pojavi kot posledica delovanja nezrelih, v suženjskih okovih zraslih, svobodni in samostojnosti nedoraslih voditeljev naroda. Mladina je domela pojem in naloge jugoslovenske svobode, duševnim starem pa se je začelo tožiti po dobrih predvojnihi časih. Začeli so strašiti pojmi Velike Srbije, samostojne Hrvatske in samostojne Slovenije, separatizem in federacija sta begali glave našemu ubogemu narodu in stali smo pred nevarnostjo, da upropastimo mi sami vse to, kar smo dobili ne po lastni zaslugi, marveč po zaslugi herojev in mučnikov, ki so žrtvovali svoja življenja za krst častni in svobodni zlatu in po zaslugi velikih duhov od Strossmayerja pa tja do Aleksandra Karadjordjevića.

Zopet je bil naš Aleksander oni, ki se ni ustrašil niti pred najtežjim korakom. Ukinil je ustavo in prevzel sam v svoje roke vodstvo naroda in države! On, rojen in vzgojen v demokraciji, je segel po diktaturi, da vsaj za nekaj časa prepreči strankarsko besnenje in razpaljenost, da ustvari vsaj za nekaj časa ozračje mirnega sožitja in složnega sodelovanja, v katerem naj bi se mi Jugoslovenci vseh rodov in ver spoznali in vzljubili! Koliko razočaranj je doživel padli naš Gospodar, kolikokrat je bil prevaran v svojih pričakovanjih, pa vendar ni kolebal in odnehal, šel je svojo pot dalje, ker je zaupal v svoj jugoslovenski narod in njegovo poslanstvo! In narod! Koliko težkega je doživel v dneh svobode po krivdi svojih takozvanih voditeljev, pa tudi on ni klonil. Saj je imel svojega Kralja in Gospodarja, svojega Aleksandra, v katerem je instinktivno videl in slutil zadnje svoje zatočišče. Kralj in narod — jugoslovenski Aleksander Karadjordjević in Karadjordjev jugo-

slovenski narod! Divna enota in celota, vznikla iz muk in trpljenja, prekaljena v ognju in krvi! Kdo se ji upa zoperstaviti, kdo se ji drzne stavljati na pot, če jo vodi Aleksander? Nihče! In ker so nasprotniki to vedeli, zato je moral pasti On, naš veliki Vodja, naš kralj Aleksander!

Udarila je strela z jasnega neba in uničila najboljše, najplemenitejši del jugoslovenskega ozračja! Ni čudno, če naša pljuča ne diha več tako svobodno in naša srca ne bijejo več tako trdno in samozvestno! Toda, gospoda, če je bil naš padli Vodja velik še v svoji smrti, misli na svoj narod in na svojo državo še zadnji trenutek svojega življenja in porabil zadnji svoj dihanje, da izrazi nam namenjeno oporoko s preprostimi, pa tako globokimi besedami: »ČUVAJTE JUGOSLAVIJO«, se tudi mi pri mislih Nanj ne smemo odajati žalosti in obupu!

Nadaljujmo Njegovo delo, da ustvarimo Njegovo Jugoslavijo in jo izročimo močno in jako ro-

Razmere nam vsiljujejo avtarkijo

Namesto kaosa, ki je doslej vladal v proizvodnji, hočemo organizovano kmetijstvo. To se mora pobrigati, da pridelava svojo sirovino, ki je potrebna našemu natranjemu predelavanju. (Kmet. min. dr. D. Janković).

Jugoslavija se je najdalje upirala uva-
janju avtarkije in je ostajala na stališču svobodne mednarodne izmenjave dobrin. Dasi smo si na jasnem, da avtarkije same ne bodo rešile niti gospodarskega niti socialnega vprašanja, smo po surovih razmerah tudi mi prisiljeni lotevati se avtarkije, t. j. stremeti za tem, da si čimveč vsega, kar rabimo, tudi sami pridelamo. Kot izrazita ogradna izvozna država, katere izvoz je še skoraj docela ustavljen in kar povzroča silen propad cen kmetijskih pridelkov, moramo mi ne samo misliti, nego tudi ravnati po izkreku »od inozemstva bomo kupovali samo najpotrebnejše, samo take stvari, ki jih sami ne ustvarimo in samo v taki meri, kakor inozemstvo od nas kupuje naše blago.« Za mednarodno izmenjavo dobrin je to gotovo slabo, toda kaj hočemo. Ko drugi zapirajo vrata pred našimi izdelki, smo primorani in upravičeni tudi mi tako postopati napram inozemstvu in se tega držati tako dolgo, da bo svet postal pameten in bo pristopil k delu za pametno ureditev mednarodne delitve dela in s tem tudi mednarodne izmenjave dobrin. Kdo ve, kdaj bo ta trenutek nastopil. Morda nikoli ali pa vsaj šele takrat, ko bo izmučeni svet že skoraj izgubil vero v življenje, ali pa, ko se bodo narodi z avtarkijami vsaj za silo tako uredili, da bi prehod na staro delitev dela marsikje ne bil več zaželen, in če bi bil zaželen, pa bi bil zopet združen s takimi žrtvami, ki ne bi bile dosti manjše kot sedanje našega mukapolnega življenja, ko počasi zapuščamo drug za drugim staro pot.

Sila tudi nas tera v avtarkijo in v še prav posebna usposabljanja, kajti tudi za slučaj, da bi se pristopilo k svetovno-mednarodnemu urejevanju delitve dela, preži na nas še druga prav velika nevarnost, ako ne bi bili pripravljeni, o kateri nevarnosti pa v tem članku ne bomo razpravljali.

Mi smo v izmenjavi dobrin kar skoraj vedno pasivni napram britskemu imperiju, Franciji, Združenim državam severne Amerike, Braziliji, Argentini, Nizozemski, Rumuniji, Poljski in Češkoslovaški, t. j. od tam uvažamo dosti več kot oni kupujejo od nas. Precej močno pasivne napram nam so bile dosedanje velike odjemalke našega blaga: Avstrija, Italija in Nemčija, ki so še leta 1933. odvzele veliko našega izvoza, tako Avstrija in Italija vsaka okoli 25%, Nemčija okoli 14%, dočim so bile deležne na uvozu v Jugoslavijo Italija in Avstrija vsaka z okoli 16%, Nemčija s 13%. To pasivnost si kajpada stremijo popraviti.

Pri zastajajočem izvozu je pri nas najbolj udarjeno kmetijsko prebivalstvo. V sled padca njegove kupne moči pa to neugodno vpliva

tudi na industrijo, trgovino in na vse druge ustvarjajoče in uslužne poklice.

Toda neorganizirana naša kmetijska proizvodnja, kakor tudi nezavednost ali pa nepotrebnost, pretirana razvajenost gotovih činiteljev našega domačega konsuma prav imenitno pomagata ubijati kupno moč kmetijskega prebivalstva. Koliko se še uvažava našo agrarno državo takih kmetijskih pridelkov, ki jih imamo doma na preostajanju, čeprav prihajajo v promet v nekoliko okusnejši prezentaciji! Koliko se uvažava takih, ki bi jih v teh težkih časih krize lahko nadomestili z domačimi. Zakaj n. pr. se pri nas troši kalifornijsko sadje, naše pa neprodano gni? Zakaj se uvažava toliko riža, ko z našim žitom ne moremo nikamor? Zakaj se uvažava draga krompirjeva moka, ko nimamo kam z našim krompirjem, ko nimamo kam z veliko cenejšo žitno moko? Zakaj se uvažava toliko prave kave iz Brazilije, ki od nas nič ne kupi. Ali si v sili ne bi mogli pomagati z žitno kavo? Zakaj se k nam še vedno uvažava toliko jedilnega in tehničnega olja, ko bi si mi doma lahko pridelali obojega dovolj, zato pa bi zmanjšali n. pr. proizvodnjo žita, ki ne gre v denar?

Uvodoma navedene besede kmetijskega ministra nas prav posebno veselijo. Čas je, da neha kaos v naši kmetijski proizvodnji. Naj pride v njo več organiziranosti in prave smeri, da narod ne bo delal zastoj, obenem pa za velike denarje uvažal stvari, ki jih lahko pridelamo doma.

Čujemo, da v tej smeri pripravlja poseben odbor tozadevno podlago običnemu gospodarskemu načrtu. Eno želimo pri tej priliki, namreč želimo, zelo želimo, da bi vse kar bo ta odbor izdelal, bilo do zadnje podrobnosti objavljeno, da bi tako vsakomur bila dana možnost dobrohotne kritike, prednašanja predlogov in slično. To željo toliko bolj nujno izražamo zato, ker bo izvajanje zamisla kmetijskega ministra za dolgo dobo prineslo marsikatero osnovno izpremembo v organizatorni in vodstveni strani kmetijskega obrata in bi kaka, s premalo upoštevanja obstoječih pokrajinskih svojevrsnosti sestavljena osnova, utegnila kateremu koli geografsko posebnemu gospodarskemu delu naše domovine biti v škodo, kajti ni možno, da bi se pri zeleni mizi bolje poznalo vse posebnosti prav vse države take, kot jih poznajo oni, ki živijo raztreseni po njej. To povdarjamo zategadelj, ker se je že pri manj važnih, premalo brižljivo in s premalo pozornosti pri storjenih ukrepih države v preteklosti baš Sloveniji ponovno zgodila občutna škoda. Slovenija je tudi kmetijsko neka posebnost, odnosno posebna svojevrsnost v sklopu celokupnega jugoslovenskega kmetijskega gospodarstva. Zelimostvari resničnega uspeha, želimo, da se odkloni možnost, da bi zamišljeni napori za velik del naše očetnjave ne samo zgrešili cilj, nego mogli povzročiti celo škodo.

Bratje Srbi se živo zanimajo za prilike, v katerih morajo živeti koroški Slovenci

Pritožba koroških Slovencev radi postopanja avstrijskih oblasti prilikom ljudskega štetja na Koroškem, ki jo je vložil pri Društvu narodov v Zenevi bivši koroški deželni poslanec dr. Petek, mnoge publikacije o žalostnem kulturnem zapostavljanju in o preganjanju koroških Slovencev, ki jih je objavil naš neutrudljivi nestor zgodovinarjev vladni svetnik Lilek Emilijan v Celju in pa govori pok. senatorja dr. Rožiča v senatu — so vzbudili živahen interes naših bratov Srbov za kulturne prilike — prav za prav neprilike, v katerih morajo živeti koroški Slovenci. Želeli so biti podrobneje informirani o sedanjem težkem položaju koroških Slovencev.

Znani predavatelj Vekoslav Bučar je imel v glavnih centrih na jugu predavanja o Koroški in koroških Slovencih. Prvo predavanje, ki se je vršilo 23. marca 1935 zvečer v veliki dvorani Sokolskega doma v Nišu, je organiziral prosvetni odbor sokolske župe v Nišu skupno z ljudsko univerzo v Nišu. Predavanje je otvoril z uvodno besedo Marković Milenko, profesor gimnazije, ki si je stekel največji zaslug za organizacijo in rekorden obisk. Med poslušalci so bili polnoštevno zbrani

predstavniki nižkega javnega življenja, mnogo profesorjev, cerkvenih dostojanstvenikov in zelo veliko mladine. Velika dvorana je bila nabit polna. Predavanje z reprodukcijo ca 100 skiptičnih slik je trajalo dve uri. Zanimanje za Koroško in koroške Slovence je bilo izvanredno, obsodba nezmožnih kulturnih zapostavljanj, kakršnih Srbi niso doživeli pod turško vlado, je bila splošna.

Drugi dan, 24. marca, se je vršilo predavanje v okviru ljudske univerze v Leskovcu, 25. marca pa predavanje v Skoplju. Celo mesto je bilo preplavljeno z letaki in lepaki o Koroški. Predavanje je organiziral prosvetni odbor Sokolske župe v dvorani Ljudske univerze v novi osnovni šoli »Cara Dušana Silnega«. Otvoril je predavanje s krasnim govorom o koroških Slovencih profesor Jovanović Mirko. Med občinstvom so bili univerzitetni profesorji filozofske fakultete, srednješolski profesorji, učiteljsko, duhovščina, mnogo odličnih osebnosti Skoplja, mladina — posebno z višje gimnazije. Metropolit skopski Josif, ki je bil zadržan v sled boleznih na gripi — je poslal pismo, v katerem izjavlja, da s posebno ljubeznijo zasleduje dogodke na Ko-

kam mladega našega Kralja, Aleksandrovega prvorojenca Petra II., ko bo po dobrih 6 letih prevzel vodstvo naroda in države v svoje sicer še mlade, toda Karadjordjevičeve roke! Iz ran in krvi je nastala naša država, naša svoboda je vznikla iz muk in trpljenja! V mukah in trpljenju se bo jačala in na nas je, gospoda in bratje, da doprinesemo vse one žrtve, ki so in bodo potrebne, da zajadra brod našega naroda čim prej v varni pristan Aleksandrove Jugoslavije. Zato pa ostanimo zvesti ciljem in idejam svojega padlega Voditelja, gojimo zvesto spomin na Njegovo življenje in trpljenje, ki nam nudi neizčrpen vir vedno novih pobud za nadaljevanje borbe za dosego jugoslovenske Jugoslavije.

Zato pa večni spomin Viteškemu Kralju Aleksandru I. Uedinitelju!

Slava mu!

Govoru so sledile koncertne in pevske točke, ki jih je naštudiral kapelnik g. Anton Neffat. Kot solista sta nastopila gospa Zlata Gjurgjenac in gosp. Julij Beteto.

Koncert, ki se je vršil v Kazinu, je prenašala radijska postaja.

roškem in se zanima za kulturni napredek koroških Slovencev. Glavni skopljanski dnevnik »Vardar« je objavil daljši članek o kulturnem zapostavljanju koroških Slovencev posebno pa žigosal kričeče razmere v »utrakviističnih šolah« — pravilno ponemčevalnicah.

Dne 28. marca je predavatelj opravil v dvorani ljudske univerze v Sarajevu četrtko predavanje. Predavanje o Koroški je organizirala Jadranska Straža in je isto otvoril predsednik Jadranske Straže v Sarajevu advokat Ivo Durbešić.

Povsod so izvajanja predavatelja o sistemu šolskega pouka na osnovnih šolah, o dogodkih kakor v Blatu pri Pliberku, ko je učitelj Weitzer zaprl slovenske otroke, ker so neko staro na cesti podzvalili slovensko »dober dan«, na Radišah, ko je učitelj slovenske otroke, ki so zapeli slovensko pesem, zaprl in jih oklofotal — vse brez, da bi oblast poklicala učitelja na odgovornost — o nastavljanju nemških duhovnikov na slovenskih farah, o zlorabah pri ljudskem štetju itd. itd., vzbudila velikansko ogorčenje in obsodbo. Pa so res razmere hujše o turškem »Vilajetu«, kakor se nazivlje knjiga dr. Brejca o preganjanju Korošcev.

V soboto 6. aprila je govoril v Beogradu o kulturnem zapostavljanju koroških Slovencev bivši poslanec Smodej.

Tako je Srbija spregovorila za kulturne pravice koroških Slovencev. Slovenci smo jim hvaležni za tako odločno sodbo.

Bel. Ljub.

Zdrava politika

V zadnjem času smo imeli priliko vedno bolj pogosto čitati različne napade na poljsko zunanjo politiko, češ da je brezobzirna, egoistična, da je nevhvaležno zapustila Francijo in njene slovanske zaveznike. Brez ozira na to, od kod so ti članki inspirirani in ne glede na to, da izvira pretežni del napadov na poljsko politiko, da ni slovanska iz neslovanskih virov, si je treba vendar storiti nekoliko jasnejšo sliko o tem, ali je res ta poljska politika izdala interese zavezniške Francije in njenih prijateljev ter kolonij?

Kakšna sploh more biti poljska zunanja politika? Tisti, ki jo vodijo, dobro vedo, kako nezanesljivi so njeni sosede in kako je politika, ki se naslanja na različne sentimentalnosti, nerealna. Poljska, ki je obkrožena od Nemcev in Rusov, ne more in ne sme zavzeti v svoji zunanji politiki smeri, ki bi jo jasno postavile kot nasprotnico ene sosednih držav. Poljska si nikakor ne more privoščiti sovražstva Nemčije, posebno, odkar je Nemčija na novo oborožena in sijajno organizirana in posebno od kar je nemška politika tako jasna. Poljska in Nemčija imata mnoge skupne interese, predvsem na vzhodu.

Francija je skušala zavesti Poljsko v svoj protinemški blok, pa ji to ni uspelo. Oficijelna Poljska namreč dobro ve, da ji je bilo prijateljstvo Francije silno odveč, ker od tega prijateljstva ni imela nikoli nobenih gospodarskih koristi. Francoska politika jo je skušala zaplesti v različne avanture, ki bi bile lahko za Poljake prav usodne. Prav zato so se oni uprli francoski tezi obkroževanja Nemčije in Francija, ki poprej ni hotela priznati Poljski politične samostojnosti, ker je mislila, da se mora tudi Poljska slepo udinjati volji francoskih interesov v srednji Evropi je že skoraj razočarano resignirala na sodelovanje poljskega naroda v reševanju srednjeevropskega problema po francoskem receptu.

Poljska zunanja politika je svobodna vsakih sentimentalnosti, če hočete egoistična, je pa prav zaradi tega, ker pozna samo interes svoje države realna in posnemanja vredna. Obsojanje poljske politike, da je neslovanska, je neupravičeno, ker je ne more nihče prisiliti na to, da bi vodila politiko, ki bi bila njej sami škodljiva. Dokler bo slovanska politika vodena z evropskega zapada, ne bo mogla računati s sodelovanjem Poljske. Slovansko politiko morejo voditi samo Slovani in nihče drugi.

L. K.

Fran Krapeš

Jagru, še bolj pa je pokazal svoj smisel za okras mesta, ko se mu je po dolgih letih uresničila želja, da je postal najemnik Kazina. Ta njegova želja, da bi nekaj lepega in velikega ustvaril za naš nacionalni svet in za svojo ljubljeno Ljubljano, je postala zanj usodopolna. Kot priljubljen kavarnar in restavrat, ki ga je poznala vsa Ljubljana in Slovenija — pa tudi v drugem jugoslovenskem in slovanskem svetu je imel mnogo znancev — si je ustvaril lepo ime, ki ga je hotel posvetiti javnosti. Zato se je lotil prenavljanja Kazina in kazinskega vrta na svoje stroške. Milijone je žrtvoval, da bi dal Ljubljani tako »Zvezdo«, kot si jo je on predstavljal. Bil je v tem oziru pravi umetniški duh, ki vedno snuje in popravlja, da bi bilo še lepše. Pri tem skoraj ni mislil nase. Znana je tudi njegova dobrotljivost do revežev: marsikateri dijak in siromak se je pri njem najedel. Za narodne stvari pa je bilo vedno vse, kar je imel, na razpolago. Ko so že nastajali slabi časi, je še vedno vzdrževal ves personal uslužbenstva, ker ga ni hotel odpustiti. Kriza je pritiskala vedno huje in pritiskala posebno na taka podjetja, kot je »Zvezda«. On pa je smatral, da so taki lokali ružno potrebni mestu zaradi tujkega prometa. Tako se je žrtvoval za druge. Zadnjih pet let je duševno trpel pod pritiskom razmer, ko je videl, da propada njegovo življenjsko delo. A v ničemer ni izpreminjal svojih nazorov, celo niti tedaj, ko zanj niso imeli srca niti oni, ki jim je služil vse življenje. Tako je njegovo ime propadalo in z njim sam, ker je duševna potrtost vplivala na njegovo sicer krepko zdravje. Tako je naš »Živel« res izkrmel za svoje Kazino in za svojo Ljubljano. Bil je vedno zvest nacionalist in dasi že bolan je še sam vodil vse delo za dekoracijo paviljona ob priliki kraljeve smrti. Bil je to kristalno čist značaj, zvest prijatelj in z vsem srcem udan svojemu narodu. Z njegovo smrtjo je končana tragedija borca, ki je žrtvoval vso veliko misel, da bi bila Ljubljana lepa, Jugoslavija silna in nacionalna misel zmogovita. Čast njegovega spomina v vrstah jugoslov. nacionalistov.

Iz našega nacionalnega življenja je odšel mož, ki je vedno z vso dušo pa tudi z vso svojo darežljivostjo služil naši nacionalni misli. Takoj po svojem prihodu v Ljubljano je začel boj za poslovenjenje onih javnih lokalov, kjer so prej slovenski rodoljubi nemožno trpeli nemško postrežbo. Po njegovi zašlugi je »Narodna kavarna« imela prva v Ljubljani slovenski napis. Z isto požrtvovalnostjo je podpiral vsako narodno stvar in je bil član skoraj vseh narodnih društev — posebno mu je bilo pri srcu sokolstvo, po vojni pa je pozdravil vsak pokret v duhu jugoslovenskega nacionalizma. Že v »Narodni kavarni« je hotel dati Ljubljani nekaj posebnega: zato je izročil slikarska dela slikarju

Naloge mladih Jugoslovenov

Kdor opazuje vse naše javno, politično in tudi gospodarsko življenje, opazi, da je vir vsega našega narodnega zla v naši vzgoji, ki je bila grajena in oskrbovana za časa našega rojstva pod Avstro-Ogrsko. Od tod prihaja napačno pojmovanje jugoslovenstva in vsega narodnega življenja.

Državljanje kraljevine Jugoslavije lahko delimo v tri razrede: V prvem so tisti, ki so že za časa Avstro-Ogrske nasprotovali jugoslovenski orientaciji.

V drugem so indiferentni in ti se prilagode vsaki situaciji.

V tretjem pa so nekdanji boritelji za uedinjenje Jugoslovenov.

Ljudje, ki se že prej niso udeleževali v političnem življenju, ki so potrpežljivo čakali odločitve od zgoraj, so danes ostali isti. Stvaranju jugoslovenstva niso nasprotni.

in pa računajo s sedanjim časom in duhom.

Nekdanji Jugosloveni so ostali isti, ako se niso iz užaljenega samoljublja potegnili v razred drugih ali prvih. In teh je veliko.

Jugoslovenstvo, ne v pomenu državljanstva, nego v smislu jugoslovenske miselnosti in duha ostaje pač na mladih.

Sedaj, ko so odstranjene politične meje in je Skopje ravnotako naše kakor Ljubljana, je treba razumeti pojem »Jugosloven« ne v smislu zemljepisne lege Jugoslovenov, nego v smislu enotnega jugoslovenskega človeka.

Zato je treba nekoliko širokogrudnosti tistim, ki vidijo v tem izdajstvu slovenstva, srbstva ali hrvatstva, več razsodnosti, da se nižje vrednote podreje višjim in končno več pameti, ako se ne zavedajo, da smo vsi člani iste krvne družine in da je pravo ime te družine Jugosloven, ne pa Srb, Hrvat ali Slovenec.

Sicer pa je pregovarjanje o tem odveč, ker ne bi prišli nikamor. Preostaneta nam samo delo in borba, ki bosta ali uničila jugoslovenstvo, ali pa nas pripeljala k zaželjenemu cilju.

Fantje, Jugosloveni! Dekleta, Jugoslovenke! Oborožite se z izobrazbo, s poznavanjem paragrafov in z zvijačo, zasedimo in razžemo tabore — društva nasprotnikov in zagospodujemo v njih, kažemo mladim jugoslovenstvu in bodimo sami edino Jugosloveni! Bodite uverjeni v vaše poslanstvo, naj

Najlepši piruh, ki smo ga letos pričakovali na našem književnem trgu — kakor se je pisalo — bi bil prvi zvezek Prešerna v redakciji prof. Kidriča. Kakor se čuje knjiga do praznikov ne bo gotova, ker hoče profesor Kidrič dati kolikor mogoče popolno delo. Iz raznih razprav v »Ljubljanskem Zvonu« smo se mogli prepričati, koliko vprašanj je bilo doslej v Prešernu še nepojasnjenih in koliko ogromnega dela zahteva taka izdaja našega pesnika, ki skriva za seboj mnogo širši in globlji svet, nego se to zdi na prvi pogled. Knjiga bo baje tudi po svoji zunanji obliki odgovarjala svoji notranji vrednosti. Kako se vsa naša javnost zanima za to novo in popolno izdajo Prešerna, priča število naročnikov, ki presega baje že davno število 1000, dasi bo cena zvezku okoli 100 Din. To je jako razveseljiv pojav. Ako tega lepega pirha ne bo na letošnjem književnem trgu, ostane nam vsaj nada, da ga dobimo še letos. To bo Prešeren z vsemi pesnimi in razlagami v dveh zvezkih. Pripravlja ga »Tiskovna zadruga«, ki sprejema naročila in mislimo, da je tako naročilo tudi lep piruh za dar.

Dočim naše knjigarne precej čutijo denarno krizo, tem bolj uspevajo t. zv. književne zbirke. Cene posameznih knjig so še vedno visoke in preostaja danes za nje le malo denarja. Zato kupujejo v knjigarnah ljudje le to, kar nujno rabijo, književne zbirke pa nam same izbirajo čtivo in pri mesečnem plačevanju po 20 ali 30 Din laže pogrešamo ta denar.

Med dosedanje založbe, ki nam nudijo štivo (Modra ptica, Hram, Jugosl. tisk., Tisk. zadruga, Evalit), je vstopila tudi »Umetniška propaganda« z zbirko »Najslavnejši avtorji sveta« z mesečnim prispevkom 30 Din. Kot prva knjiga je izšla Balzacova »Evgenija Grandetova«. Balzaca smo doslej poznali skoraj bolj z odra kakor iz knjig, dasi je v prvi vrsti romanopisec. Zato smo ga pozdravili na čelu te zbirke svetovnih avtorjev. Tudi sicer se nam obeta v tej zbirki prav izbran knjižni

nihče ne misli, da ni izbran za borca jugoslovenstva!

Klic jugoslovenstva nas zove v zbor in v boj, bodočnost jugoslovenstva zahteva odločilnih in hrabrih borcev!

V našem nacionalnem življenju žive razkrojene bakterije, ki so nam opasnejše od nemškega in italijanskega ekspanzizma in madžarskega revizionizma. One zastopajo naše telo od znotraj, na zunaj se bomo znali braniti udarcev!

BELI DEZEK IZ ČRNIH OBLAKOV

Te dni so listi prinesli izjavo, ki jo je dal sedanjí rimski papež ob priliki kanonizacije kanclerja T. Mora in kardinala Fisherja. Papež Pius XI je zlasti povdarjal: »Če bi narodi vnovič segli po orožju drug proti drugemu, če bi se vnovič prelivala bratovska kri... to bi bil tak nezaslišan zločin, da ga smatramo za nemogočega... Toda če bi se kdo res predrznil, da stori tak gnusen zločin, potem se ne bomo pomišljali, da se s trpkim srcem obrnemo do Vsemogočnega za molitvijo: Gospod, razpri narode, ki hočejo vojsko!«

EKSELENCA MARGOTTI PRI PAPEŽU

V nekem dnevniku čitamo: »Pij XI. se je z velikim zanimanjem informiral o vseh pro-

Komu je v korist ta borba?

Samo tujcem!

Nagomileno leže kosti tvorcev in branilcev Jugoslavije po vseh bregovih naše domovine, izmed vseh se dviga zadnja in največja žrtev — Kralj Jugoslavije, Vodja Jugoslovenov!

Naj nam bodo ti molčeči glasniki glasen opomin k delu za Jugoslavijo!

Dušan Bavdek.

Mir ljudem na zemlji!...

blemih goriške nadškofije ter je ekselenci Margottiju čestital, ker se je njegovo duhovno delovanje na Goriškem začelo pod tako zares zelo dobrimi avspicijic.

UČINEK IZJAVE PIJA XI. V ITALIJI

Kakšna je dejanska moč Vatikana, te »prve duhovne sile sveta«, nam očitno priča najnovejši odlok italijanskih oblasti v Pulju, kjer je vsem občinam naloženo, da takoj izbrisejo še vse slovanske verske napise iz katoliških cerkev, potem, ko so že izbrisali vse hrvatske in slovenske napise na nagrobnih spomenikih in križih in ko so ukinili slovenske šole, društva, slovenske pridige in petje. Ta odlok katoliške Italije je bil izdan par ur po oni silni izjavi Pija XI.

Film naše zemlje

Prejeli smo in objavljamo:

V vrstah upokojevcev se že dolgo šušlja, da prejemajo upokojevci z višjimi pokojninami svoje pokojnine izplačane preje, nego nižji upokojevci. Čemu ta razlika? Razumemo, da finančna direkcija ne more izvesti nakazila vseh pokojnin naenkrat. Čudno pa se nam zdi, da je vrstni red vedno isti in da prejemajo kot prvi pokojnino vedno iste osebe, to so kakor že omenjeno upokojevci z visokimi pokojninami. Prizadeti, ali bolje rečeno zapostavljeni, se upravičeno pritožujemo nad tem postopanjem merodajne oblasti, zato pozivamo vse one faktorje, ki o tem odločajo, da prouče način teh nakazil in če ne gre drugače, spreminjajo vrstni red izdanih nakazil tako, da bomo tudi mi nižji upokojevci prišli kdaj prvi na vrsto...

Več upokojevcev.

ŠE EN KONZORCIJ

je v Ljubljani poleg vseh ostalih, ki se pa od drugih bistveno razlikuje v tem, da nima skoro nikakega dobička, čeprav se pretakajo skozi njegove blagajne velike vsote denarja. Je pač kriza, ki je vse nas tako hudo prizadela. Konzorcij se bavi z eksploatacijo človeške prislojenosti, ki tira nekatere, da hodijo v kino gledat osladne limonade in salonske predstave židovskih filmskih podjetij. Baje je tudi ta konzorcij v rokah »naprednjakov«.

LJUDSKE PIJAVKE

Pred nedavnim časom je lansiral v Slovenskem Narodu neki brezvestnež pod značko »Zasluge 1038« inserat, po katerem nudi pri-

Ob petkih in svetkih lahko pripravljaj »Jajnine«. Primerne so k vsaki omaki. Pripraviti se dajo s sesekljanimi ostanki pečenke, klobase, s salato, fižolom, ali kot vloga v postno in mesno juho. »Jajnine« požlahtnijo vsako jed.

Bled

Na Bledu imamo še vedno napise: Schneider, Sammelstelle für Kleiderreinigung, Zimmermeister, Frühstickgollasch — ali ste že našli v avstrijskih letoviščih kje kakšen slovenski ali srbski napis? Zakaj to sramotno klečeplastvo?

Na Bledu in v Rogaški Slatini sem bil priča, ko so natakali na pošteno domačo zahtevo odgovorili v nemščini, nekega takega predrzneža sem zaslužen oštel, pa se je opravičeval, češ — to je »internacionalno«! Kakšna bedastost!

Naš književni trg

Dasi tudi za velikonočne praznike radi drug drugemu darujemo »pirhe«, vendar se na književnem trgu velikonoče ne pozna tako kakor božič. Takrat o božiču se zdi, da mora poleg drugih darov ležati pod božičnim dreveskom tudi kaka knjiga. Za otroke je pa to še prav posebno primeren dar. Za velikonoče skušamo biti bolj skromni in ker se bliža pomlad, ko pojdemo ven v prirodo si mislimo, da zdaj za knjige ne bo časa. In vendar bi morala biti tudi za velikonoče knjiga najprimernejši dar in najlepši piruh. Prav — poročete — a kaj naj kupim? Da, to je vprašanje!

Naše založbe — vse od prve do zadnje — so izdale v zadnjih letih toliko lepega — posebno na zunaj lepega — da se nam zdi na prvi pogled izbira zelo velika. Vendar bi bilo prav, če bi se vedno mislilo tudi na dela, ki so za dar posebno primerna. To bi bilo založbam in knjigarnam samo v korist. Bojimo se, da v tem oziru dosega nemški književni trg tudi pri nas več uspehov. Seveda z nemško knjigo je še vedno težka konkurenca. Premagala jo bosta samo dve naši sili: naša podjetnost in narodna zavednost.

Naš sosedni hrvaški in srbski književni trg še ni nevaren, ker morebiti ne producira dosti takega, kar bi nas vabilo, ali pa se premalo briga, da bi se razširila srbohrvatska knjiga tudi k nam. Sicer pravijo, da se po naših knjižnicah izposoja mnogo srbohrvatskih knjig. Posebno prevodna literatura v srbohrvaščini izpodirva nemško produkcijo te vrste. To je dobro.

Kljub krizam in drugim težavam moremo trditi, da naš književni trg prinaša v zadnjih letih toliko novega, da občudujemo ta razmah, ki zahteva enako podjetnost od založnikov kakor vztrajnost od strani odjemalcev. Želeti je, da bi oboji vzdržali, saj vemo, da je od tega odvisen ves naš kulturni napredek.

program. Priporočali pa bi temu založništvu, da si najame urednika-korektorja, ki bo pazil, v kakšni obliki gredo knjige v tisk. Nekaj del, ki so izšla v tej založbi zadnja leta, priča o taki površnosti in nedoslednosti glede jezika, da ni to v kvar samo posameznim knjigam, ampak vsemu založništvu, ki tako malo skrbi za to, v kakšnem jeziku se izdajajo knjige pri nas. Posebno, če so to prevodi svetovnih del. Treba je tudi misliti na to, da pri nas tako delo redko doživi drugo izdajo, zato je potrebno, da je prva izdaja čim popolnejša in da se z užitkom čita danes in vsa poznejša leta. Tako stališče bo tudi založniku samo v prid, zato želimo, da bi se napake zadnjih let ne ponavljale. Danes smo v tem oziru precej natančni in mislimo, da taka založba rabi človeka, ki bo skrbel zato, da bodo vse knjige, ki pri nji izidejo, jezikovno brezhibne.

Istotako kakor glede jezika, je treba pri nas tudi glede izbire nekaj ekonomije. To se pravi, da naj bi nam naše založbe nudile v prevodih res samo dela, ki pomenijo obogatitev našega književnega trga, torej dela, ki jih res nujno rabimo, ker imajo svoj pomen v svetovnem slovstvu in pa ker na ta način tudi naši čitateljski publikli nudimo delo, ki ga z užitkom čita. Naročniki zbirki radi prepuščajo izbero založbam, pričakujejo pa, da jim bodo nudile res najprimernejših knjig. Zato je na primer lanske leto vzbudila med naročniki »Modre ptice« mnogo negodovanja in nevolje Mannova »Velika stvar«, ki se je večini čitateljev zdela za nas popolnoma nepotrebna knjiga brez vsake vrednosti in bi namesto nje dobili lahko marsikaj bolj primerne. Isto velja za letošnje Gidove »Vatikanske ječe«, od katerih pričakujejo čitatelji bogve kaj, pa odlagajo knjigo razočarani, ker ni v nji ničesar za nas, kajti marsikatera knjiga ima v tej ali oni književnosti ta ali oni pomen, v prevodu in v drugem kulturnem miljeju pa ta pomen popolnoma izgine in v naših razmerah je škoda izdajati knjige, ki ne najdejo pravega odmeva med publiko. To tudi založbam ni v

korist. Prav je, da nas založbe v teh zbirkah, seznanjajo s prvovrstnimi svetovnimi deli, želeli pa bi, že z ekonomskega stališča, da nas zalagajo s knjigami stalne vrednosti ne pa z enodnevni muhami. Mi potrebujemo v prevodih še toliko lepih svetovnih del, da je res škoda, če mečemo proč denar za dela, ki jih v svojem jeziku prav lahko pogrešamo.

Tudi agilna založba »Evalit« nas je razveselila z novo zbirko. Dočim je v svoji prvi zbirki ta založba plavala precej visoko in hotela imponirati s knjigami, ki so »za mladino neprimerne«, se je z drugo zbirko bolj približala našemu preprostem čitatelju in kakor čujemo z velikim uspehom. Motil bi se namreč oni, ki misli, da pri nas liste naroča in knjige kupuje predvsem inteligent. Kaj šel! Inteligent že davno nima ne zanimanja ne denarja za knjigo. Liste naroča in knjige kupuje največ oni naš preprosti človek, ki hoče postati inteligent, t. j., ki res ljubi liste in knjige, ker se hoče iz njih česa naučiti in se izobraziti. Vi bi strmeli, če bi tu ali tam pogledali v seznam naročnikov! Koga bi vse tam našli in koga bi ne našli!

Zato je založba »Evalit« na podlagi izkušnj približala svoj program onim, ki so res branja željni in potrebni. To je najbolj hvaležna čitateljska publika. In za naše ljudske in javne knjižnice tudi res rabimo takih prevodov. S knjigami, ki so »za mladino neprimerne«, nam ne bo pomagano. Kdo pa naj čita, če ne mladina! In mislimo, da je v svetovnem slovstvu še dovolj za mladino primernih knjig, ki so lahko na isti umetniški višini, kakor one druge, in jih rabimo bolj, kot one druge. Kot prva knjiga je izšel Dumasov »Črni tulipan«. Oblika, ki jo je založba dala tej zbirki, lahko služi za zgled poljudne romanske zbirke. Ni dvoma, da bodo čitatelji vseh slojev radi posegli po tej zbirki, ki nam poleg največjih pisateljev (Jack London): Joe med pirati) obeta nekaj vrednih svetovnih starejših del (Siekiewicz: Mali vitež, Ljeskov: Askalon — Nadaljevanje na 4. strani.)

P o n a š i z e m l j i

»SLOVENE« POROČA...

»Pohod«, glasilo takozvanih jugoslovanskih nacionalistov v Sloveniji, piše v svoji zadnji številki, da se je parlamentarizem preživel. Mi pa potrebujemo državo, ki bo hitro funkcionirala in reševala predvsem gospodarska vprašanja. V državi ne gre za govore, ampak za delo. Proti državne stranke niso dovoljene. »Kdor je proti državi, naj gre drugam, če rovari, naj ga zadene moč zakona.« Pri volitvah gre samo še za osebnosti, ki bodo pomagale vzdrževati državni program, da bodo vsi državljani imeli jelo doma. Le take poslance, ki bodo izvršili veliki gospodarski in socialni program (kakšen?), bodo nacionalisti volili. »Pohod« pa se obrača tudi proti bivši Demokratiški stranki v Sloveniji in pravi, da nacionalistične mladine ta stranka in njena malenkostna borba s klerikalizmom nič ne briga. »Naprednost je dala Slovincem prebiti malo kulturnih dobrin vsled svoje breznačelnosti ter ji je bilo samo za oblast klike. »Pohod« napada tudi levčarje, ki so se bili zbrali nedavno v »Unionus«, da se izrečejo proti Topaloviću. Kakor se vidi, »pohodovci« niso zadovoljni prav z nikomer...

Tako piše »Slovenec«, glasilo takozvanih Frtavičkovih Gusteljov in Korenčkovih Nežik. Obžaluje, da nismo zadovoljni prav z nikomer. Pa smo le z nekom zadovoljni in to še zelo zadovoljni. Namreč s tisto klico, ki je uvidela, da s svojo protijugoslovensko politiko ne bo mogla ničesar opraviti in je šla zaradi tega sedaj že drugič v penzijo. Pravijo, da ta penzija ni bil prostovoljen. Pa ni sta pomagala ne Frtavičkov Gustelj in ne Korenčkov Nežka!

Blejska Dobrava

KOMEMORACIJA IN ŠOLSKI VODJA

Sokol Blejska Dobrava je priredil dne 7. t. m. komemoracijo po pokojnem Viteškem kraljem Aleksandrom I. Uediniteljem. Nje so se korporativno udeležili tudi Narodna odbrana in Gasilska četa Blejska Dobrava. Komemoracija se je vršila radi slabega vremena in pomanjkanja lastnih prostorov v gostilniških prostorih brata Matjana. Med prireditvijo niso točili alkoholnih pijač. Značilno pri vsem tem je, da je gospod šolski vodja prepovaldal gasilskemu naraščanju, ki pri gasilskem društvu goji svoj tamburaški odsek, sodelovanje pri komemoraciji. Želeli smo, da bi tamburaški odsek zaigral državno himno, kar pa vsled te prepovedi ni bilo mogoče in je državno himno odpel Sokolski naraščaj. Moramo se pri tem vendar vprašati, kaj vse to pomeni? Mar gospod šolski vodja misli, da Blejska Dobrava ni več v Jugoslaviji? Tega imamo dovolj in ne moremo več mol-

skih vrag, Björnson: Veseli Fant). Pravkar so se pojavile na književnem trgu iz te zbirke Poeove »Zgodbe groze«.

Tako bomo s to knjigo zopet dobili nekaj knjig za naše knjižnice, za katere je vedno bolj težko nakupovati. Ljudje, ki prihajajo v knjižnice po knjige, so večinoma iz onih širokih vrst, ki si sami ne morejo kupiti knjig, a radi čitajo to, kar je njim primerno. Kako trpe velike in dragocene knjige v teh rokah, o tem vedo povedati naši knjižničarji. Nam manjka dobrih, poljudnih drobnih knjig. Napaka našega književnega trga je n. pr., da imamo slovenske starejše pisatelje samo v »Zbranih spisih«, da pa ni mogoče dobiti posameznih del. Nekateri t. zv. šolske založbe so zdaj začele izdajati posamezna dela. Tako smo dobili v posebni izdaji »Jurja Kozjaka«, ki je za mladino zelo primerna knjiga, ki pa je doslej skoraj ni dobila v roko, ker bi ji bilo treba v ta namen posoditi ves zvezek Jurčiča. Poleg tega so pri zbranih spisih v istem zvezku spisi, ki so deloma mladinski, deloma bolj za odrasle. Kako naj potem knjižničar posoja? Skrajni čas je, da bi se ta ali ona založba lotila naše starejše literature in izdala v poceni zbirki dela, ki so pošla, a so še danes najprimernejše mladinsko in ljudsko čtivo. Te vrste del manjka na našem književnem trgu za naše mladinske, šolske in ljudske knjižnice. Zdi se, da preveč skrbimo za one, ki imajo že itak vsega preveč, in da pozabljamo na one, ki najbolj žele lepega čtiva, pa ga nimajo kje dobiti.

S svojim književnim programom za leto 1935. se je oglašila tudi Matica Slovenska. Obeta zaključiti zvezek Kidričeve »Zgodovine slovenskega slovstva«. Zigonovo razpravo o ustanovitvi »Slov. Matic«, »Tri novele« Miska Kranjca in prevod »Don Kišota« z ilustracijami Nika Pirnata. Priložen primer ilustracije kaže, da bo Nika Pirnat močnejšo izvršil svoje delo, vendar bi se nam zdelo bolj primerno, ko bi svojo umetnost pokazal v kakem slovenskem literarnem delu. Ali se ne sliši čudno, če Slovenci ilustriramo »Don Kišota«, ki je doživel že toliko ilustracij svetovnih mojstrov,

čati. Gospod šolski vodja! Povemo Vam danes prav lepo, na uho, da Vi nikdar ne boste mogli preprečiti nacionalnega pokreta pri nas in Vam prav nujno svetujemo, da daste popolen mir, če ne, bomo obračunali na način, ki Vam nikakor ne bo dobrodošel. Sedaj ste naraščanju zabranili sodelovanje in to je bilo poslednjič, kajti prihodnjič Vas ne bomo niti vprašali! Smatramo za potrebno, da to zadevo šolska oblast preišče, kajti mi nikakor ne moremo verjeti, da bi šolski predpisi zabranjevali sodelovanje sloboobveznemu naraščanju pri komemoraciji po svojem pokojnem kralju, pa naj se ta vrši kjerkoli.

Ljubljana

K POGLAVJU O KOBILICAH.

Naš članek »... in kobilice so preplavile deželo« je vzbudil povsod dovolj upravičenega zanimanja. V informacijo naj za danes omenimo slučaj, kako si zna tuj kapitalist napraviti renome tudi v Ljubljani s tem, da najde trgovskega družabnika Slovence.

V Ljubljani n. pr. obstojajo kar štiri tvrdke s športnimi potrebščinami. Od teh so tri slovenske in delajo izključno z domačim denarjem in delavstvom, dočim je četrta, »Sport-Kmet« po nazivu sicer tudi slovenska, dela pa s kapitalom, ki ga je dal na razpolago tihi družabnik te tvrdke in glavni financije, nemški gospod Stiefel. Bajne ima svoje prste vmes tudi neki Drucker, ki ima v Zagrebu veliko trgovino s športnimi potrebščinami. Tvrdka Sport-Kmet je pričela svoje delo z veliko reklamo, ki je domače firme ne zmorejo, kajti reklama je oni del režije, za katerega je potrebno največ denarja. Čim bi se ta tvrdka pri nas uveljavila, izgubijo naše domače trgovine in tovarne s športnimi potrebščinami svoje konsumente, opustiti bi morale svoje delo. Posledica tega bi bila, da bo firma Stiefel, oz. »Sport-Kmet« lahko po mili volji diktirala cene našim obrtnikom. Mislimo, da tri trgovine s športnimi potrebščinami v Ljubljani povsem zadoščajo potrebam našega domačega trga. Gospod Kmet in njemu bližnji bi pa storili zelo dobro, če bi najprej vse dobro premislili in rajše ostali v dobro plačanih službah, kot pa dajali svoja imena na razpolago tujcem!

Novo mesto

Gasilska četa v Novem mestu je priredila minuli mesec koncertni večer, ki je na žalost pokazal precejšno malomarnost od strani novomeške družbe. Dvorana namreč ni bila niti do polovice napolnjena v kljub človekoljubnemu namenu in vključno dejstvu, da so bile prireditve lekos pri nas zelo redke.

Z veliko vneto so se lotili gasilci organizacije pevskega zbora, ki ga vodi zelo poštovno gospod učitelj Skebe. Posrečilo se je gospodu Skebetu zbrati lep pevski zbor iz vseh slojev, ki družijo v lepi harmoniji vse one, ki imajo veselje in zmožnost za petje, pa je hotel seveda pokazati tudi uspehe tega neumornega dela v prid tej humanitarni organizaciji — ali glej — pričakovani gostje

„POHOD“ živi samo od naročnine!

med njimi samega Doréja, dočim mi sami razen Vavpotičevega »Desetega brata«, ki je ostal, žal nepopoln in je izšel le v skromni izdaji, nimamo ne enega literarnega ilustriranega dela, ki bi se z njim mogli postaviti pred svetom. Celotno Prešerna nam je moral ilustrirati neki tujec, menda Poljak ali Žid. Za to mislimo, da bi bilo bolj primerno, da bi za slovenski prevod porabili kake svetovne ilustracije, N. Pirnat pa naj bi svojo umetnost posvetil kakemu slovenskemu delu n. pr. Can-karjevemu »Kurentu« ali kaj drugega.

Pri nas imamo več takih zanimivih pojavov. Dočim imamo o Danteju knjigo, ki je že na zunaj vredna velikega pesnika, je dr. Žigon le s težavo spravil na svetlo svojo razpravo o Prešernu v najskromnejši zunanji obliki. Kaj čuda, da nam potem Italijani pravijo, da smo barbari. Sv. Avguštin je doživel pri nas, ki nismo niti največji niti najboga-tejši narod luksuriorno izdajo, ki je nima niti pri drugih večjih narodih, dočim niti svojih najdragocenejših literarnih zakladov še nimamo v bibliofilijskih izdajah. Ali se ne kaže v tem podcenjevanju domačih del in oboževanje tujih na tak način, kakor da smo mi poklicani, da jim poskrbimo najdostojnejšo izdajo. Isto velja tudi glede »Don Kišota«. Dasi nam bo ljub tudi v Pirnatovi obliki in nam bo morda celo prinesel slavo pred svetom. — kakor Dante ali sv. Avguštin — vendar bi rajši videli kako lepo domače delo v luksuriozni izdaji in z ilustracijami domačih slikarjev.

Sicer pa mislimo, da je dolžnost »Slov. Matic« izdajati domača slovenska dela ne prevodov. Zato je bila ustanovljena, da skrbi za slovensko slovstvo in vedo. Ako svoj čas ni mogla izhajati brez prevodov, ji danes ni več treba segati po njih, posebno ker druge založbe dovolj skrbje za nje. Slovenski pisatelji pa iščejo zaman založnikov. »Slov. Matica« ima tu svoje posebne slovenske dolžnosti, ki jih ne bo opravičila s prevodi.

Kljub vsemu vidimo na našem književnem trgu razveseljevo razgibanost in delavnost in želimo, da tudi med velikonočnimi darovi dobi slovenska knjiga svoje mesto in da se zaveda-

se izostali. Težko najdemo dovolj ostre besede za toliko omalovaževanje domačih prirediteljev.

Tudi mnoge predstavnike smo pogrešali ter menda ne trdimo napačno, ako omenimo, da je bil navzoč edini oficijelni predstavnik gospod dr. Režek, novomeški župan, ki kakor izgleda, edini pravilno ceni napore novomeških gasilcev.

Gasilci! Ne ustavite se pred prvim neuspehom in ne prenehajte, skušajte v bodoče pokazati še lepše uspehe, za kar vam bomo hvaležni vsi, tudi oni, ki so tokrat izostali.

Pričakujemo pa od vas tudi dela za narodno obrambo. Vsi čutimo nemirno dobo, pa bi bilo gotovo umestno, da priredite tečaj za obrambo pred aeroplanskimi napadi, pa nas o tem tudi praktično poučite, saj vemo, da so mnoge čete že priredile slične poizkuse z uspehom. Na pomoč!

Kranjska gora

Iskreno in v globoki žalosti smo obhajali v nedeljo polletnico kraljeve smrti. Pred spomenikom padlih vojakov, ki so ga strelci okrasili s kraljevo sliko in trobojnicami, je imela Strelska družina vse popoldne častno stražo. Mrko in negibno so stali strelci, saj je bil to zadnji pozdrav njemu, ki nam je bil vse. Zvečer pa so se prav tam zbrale množice občanov. Turobno je odmevala žalostinka sokolskih pevcev, pristrčno žalosten je bil govor tajnika strelcev — pilota Lavtižarja. Po govoru je krenil sprevod, množice v obho-

Narodno blago koroških Slovencev

Na slovenskem Koroškem vlada še polno narodnih običajev, ki imajo svoj početek bodisi v paganstvu, ali pa v običajih starih Slovanov; mnogo teh običajev se nanaša seveda tudi na vse ostale okolnosti, pod katerimi so živeli koroški Slovenci. Med njimi je, kot pri vsakem preprostem ljudstvu, še zelo razvita vera v čarovnije, v vraže, v različne duhove in bajna bitja. Posebno veljavo pripisujejo preprosti ljudje naravnim pojavom, blisku in gromu. Razume pa se, da je posebno tudi katolicizem zapustil močno sled v različnih vedeževanjih in narodnem verovanju. In končno ne smemo pozabiti, da je na Koroškem delj časa živel in deloval tudi sloviti začetnik farmakologije, ki je izdeloval različne maže in druge ranocelne preparate, od katerih se jih je mali del obdržal še do danes. Naj omenim samo različna zeliščna zdravila in svinčene pomade.

Marljivo »Zgodovinsko društvo v Mariboru« izdaja svojo narodopisno knjižnico in kot druga knjiga te knjižnice je izšlo Narodno blago koroških Slovencev, ki ga je zbral Vinko Möderndorfer. Vsebinska knjige je razdeljena na osem poglavij: Bajna bitja, Vedeževanje, O ljubezni in zakonu, Smrt, Nevidnost, V škodo bližnjim, Nerodovitnost, Opravi in hudobi in Naravnim pojavom. Blago je zbrano iz 38 virov, prav lepo predelano, tako da ga človek z veseljem in velikim zanimanjem čita. Naj navedem nekaj primerov, ki so dovolj značilni, da označijo vrednost tega dela.

mo, da le s skupnimi močmi moremo vzdržati naše založbe pri njihovi podjetnosti in tako omogočili nadaljnji napredek našega slovstva in knjigarstva. Ker pa je s tem v najožji zvezi tudi naše književništvo in prosveta, vidimo, da smo vsi prizadeti pri književnih programih naših založb, ki morejo le z našo pomočjo polniti vedno z novimi in primernimi deli naš književni trg.

Peter List.

»EVGENIKA«

Izhaja kot priloga vsake druge številke »Zdravniškega vestnika« v obsegu ene tiskovne pole (5 krat na leto). Prinaša razen originalnih prispevkov iz splošne evgenike, genetike, genealogije, rasologije, statistike, biologije, konstitucijskega nauka, populacijske statistike in politike itd., itd., tudi stalna poročila o tu in inozemski evgeniki zakonodaji, referate o novi strokovni literaturi, drobne vesti in seminar iz genetike. Odprta bo tudi za vprašanja in nasvete v dednostnih in drugih evgeničnih zadevah.

Predgovor k prvi številki je napisal gosp. dr. R. Neubauer, primarij golniškega sanatorija. Prva številka vsebuje razpravo dr. Skerlja »Evgenika v naših narodnih pregovorih«, v kateri ugotavlja pisec, da se kakih 40% vseh narodnih pregovorov nanaša na evgenična vprašanja. Ta številka prinaša dalje nekaj iz zakonodaje, nekaj drobnih vesti in par referatov o tuji književnosti.

Kot posebna izdaja stane za naročnike letno Din 20.—, posamezna številka Din 5.—. Naroča se pri upravi »Zdravniškega vestnika«, Golnik, Dravska banovina.

Urednik Evgenike je naš znani antropolog, prev. doc. dr. Božo Škerlj.

»Misel in delo«. Izšla je sedma številka te revije, ki naj pokaže miselnost naprednjaške inteligence. Iz vsebine: Besede in dejanja; France Veber: Masaryk — filozof; dr. B. Vrčon: Ob dvajsetletnici londonskega pakta; Alojz Zalokar: Brez inteligence?; Obzornik. — Revija je glasilo »Zveze naprednih akademskih starešin«.

du po vasi. Vodili so strelci v težkih vojaških šlemih, s svojo drago zastavo. Sledili so gasilci, zastopniki oblasti in vojaštva. Nemo, brez besede je stopala množica po zamrzlem snegu — težke sence so metala okna hiš, kjer so gorele sveče. Pa so sveče gorele skoraj povsod, razen par izjem — — — Po obhodu je bila v začetni sokolski dvorani akademija z naslovom: »Mrtvemu kralju v spomin, živemu v pozdrav.« Vse točke so dostojno izpadle, v njih je bilo vloženo mnogo truda načelnice s. Premrouove in načelnika br. Lavtižarja. Poznalo pa se je, da je ta dvorana za sokolsko udeleževanje povsem neprimerna, pa prosimo vse »blagohotne kritike«, da se tudi na to ozirajo. Morda nam vsaj letošnje leto prinese svoj dom, za katerega se mnogo trudi tukajšnji župan g. Lavtižar. Vsi nacionalisti mu bomo iz srea hvaležni, če se bo ta njegov trud uresničil. — Potem bo naše delovanje povsem drugačno in bodo za vedno utihnile kritike nasprotnikov.

Pred časom nas je g. »ec«, ki ga vsi do trol poznamo, napadel v »Jutru«, da imamo avstrijske smučarske učitelje. Ker bi to na nas nacionaliste metalo slabo luč, prosimo gospoda »eca«, da bi vsaj odkrito napisal v »Jutru«, kdo so ti avstrijski smučarski učitelji, ne pa zavijal dejstev. Res pa je, da je naš najboljši smučarski učitelj Jugosloven Zore Zdravko, rez. art. poročnik, predsednik Strelske družine, II. podnačelnik Sokola. Njegova krivda je pač samo ta, da je z odliko dovršil v Arlbergu znano Schneiderjevo šolo in uvaža v naše smučanje povsem nove metode. Zakaj ga gospod »ec« imenuje Avstrijec, ne razumemo; prav tako bi mi lahko vse profesorje, inženirje, zdravnike itd., ki so dovršili visoke šole v Avstriji, imenovali Avstrijce. — Zdravol!

Pri nekem kmetu sta služili dve dekli. Umivali in opletali sta si na kvaterni večer lase in si peli fantovske pesmi. Kmalu zatem je bilo slišati zunaj fantovsko ukanje. Starejša je takoj rekla: »Moj fant pride!« Pa ni bil njen fant, temveč vrag v podobi kozla, ki je hodil po zadnjih nogah. Ko je prišel pod kap, je še enkrat močno zavriskal, dekla pa je ugasila luč. Prišel je do okna, ona pa mu ga je odprla. Mlajša je ležala na postelji in ni vstala, ker je to ni nič zanimalo. Ko je pa prišla starejša k oknu, je vrag izginil z njo. Mlajša je to videla in se tako prestrašila, da je omedlela in padla s postelje. Od tega časa poznao ljudje padavico.

A tudi mlade fante doleti huda kazen, če ne znajo radi deklet ostati v pravih mejah. Živel je mladenič, ki je vedno lazil za dekleti, skoraj da se mu radi nasilnosti niso mogle ubraniti. Radi tega se mu je vsako dekle izognilo, kjer je le moglo, pa je potepuh izmislil si še hujsko, ulegel se je ob poti, kjer so morale ženske iti mimo in jih gledal pod noge. Naravno, da ga je radi tega zadela huda kazen. Izpremenil se je v pripotec. Radi tega je dobro, če jezoriti ljudje, posebno pa mladina pozabijo tu pa tam tako pripotčevati bilko, da jim jezeča izpuhti. Pa tudi gizdava dekleta naj bi imela vedno kakšen listek pripotca pri sebi.

Cujte sedaj, kako klaverne smrti je poginila neka jezava ženska: Ko je začutila, da jo bo pobrala smrt, je poslala po svojo nekdanjo prijateljico, da si odpusti, kar sta si storili zalega v življenju. Končno ji pa ni odpustila. Vendar pa jo je prišla prijateljica škropiti. Mrtvi je visela roka z odrta, in prijateljica jo je hotela poravnati nazaj. Komaj pa se je dotaknila roke, je ta ni več izpustila. Hiteli so po župnika, ki je škropil in molil. Ko pa to ni pomagalo, je zaklenil prijateljico in rajnjo v sobo in vsi drugi so šli za sedem očenasev na podstrešje. Ko so se vrnili, ni bilo v sobi ne mrtve ne žive, na tleh pa je bilo samo šest razmršenih las. Od tega časa naprej se vsak rad sprijazni s svojim sovražnikom na smrtni postelji, če ne že poprej. Ni, da bi človek čakal, da ga pobere smrt v jezi, katere je že itak v življenju preveč.

Neki kmet je imel lepega prašiča, ki ga je dobro opital in ga namenil zaklati ob svečnici. Toda še pred božičem mu je prašič zbolel. Kmet je bil z župnikom skregan, pa mu je poslal pošto, da bo v hiši smrt. Župnik je prišel in kmet ga je peljal k bolnemu prašiču. Župnik je kmeta radi tega priči zakel v prašiča enake barve, velikosti in debelosti, da sta bila kakor dvojčka. Domači so morali od tistega časa oba prašiča enako dobro krmili in pravega niti zaklati niso mogli, ker niso mogli ločiti gospodarja od prašiča. Od tistih časov se ljudje zmerjajo: »prašič, prasica, pijanec pa pravijo, da je pijana svinja«.

Gradivo, ki je zbrano v tej knjižici, izvira predvsem iz Ziljske in Mežiške doline ter iz Podjune. Avtor pravi v uvodu, da ga je objavil takšnega, kakršnega je pač zbral in da pač ni znanstveno obdelano. Gotovo je, da gosp. Möderndorfer s tem še ni zaključil svojega dela in da ga bo prav gotovo še nadaljeval in tudi dokončal, v kolikor se zbiranje narodnega blaga sploh more končati. Če bo razširil delokrog svojega dela tudi na Rož in ostale predele Koroške, bomo prav gotovo dobili zelo lepo zbirko. Marljivost zgodovinskega društva v Mariboru in njegovih članov si lahko vzamejo za zgled naši ljubljanski zgodovinarji.

Knjižico, ki jo vsem prav toplo priporočamo, dobite pri zgodovinskem društvu v Mariboru za ceno 15 Din. B. S.